

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Niityn perustaminen ja hoito

Anu Ainasoja 12.4.2022

Mikä niitty on?

- **Niityillä** kasvaa yksi- ja monivuotisia ruohovartisia luonnonkasveja (heiniä ja kukkia), mukana voi olla myös puita tai pensaita. Yleisesti lajit pitävät ”köyhästä” maasta. Niityt voivat olla osa alueelle tärkeää kulttuuri- ja perinnemaisemaa (perinnebiotoopit: niityt, kedot, hakamaat, nummet)
- **Uusniityllä** ei ole maataloushistoriaa (esim. pientareet, viherrakentamisen keinoin perustetut niityt/niitty laikut)

Niityt varmistavat hyötyeliöstön elinmahdollisuuksia

- Pölyttäjillä on hätä. Suomessakin mesipistiäisistä noin 20 % ja perhosista 17 % on arvioitu uhanalaisiksi.
- Pölyttäjien esiintyminen kuvaa myös muun ympäristön tilaa.
- Tärkeimpiä luonnonvaraisia pölyttäjiämme:
 - Mesipistiäiset (230 lajia), esim. kimalainen (37 lajia)
 - Kukkakärpäset
 - Perhoset
 - Kärpäset
 - Kovakuoriaiset
- Hyötyhyönteiset huolehtivat pölytyksen ohella luontaisesta torjunnasta, lannan ja orgaanisen aineksen hajottamisesta ja maan rakenteen parantamisesta.

Vanhan pihanurmen kehittäminen kukkivaksi niityksi

- Niittysiemeniä ei pidä kylvää nurmikon joukkoon, sillä ne tuhoutuvat nurmikasvustoon
- Vanhasta nurmesta voi jättää osan leikkaamatta ja seurata, nouseeko niittykasveja esiin
- Nurmikon lannoitus lopetetaan, leikkaustähteen poiskeruuta tehostetaan
- Tutki alueen reunoja, pientareita, polkujen varsia, rakennusten seinustoja ja nurmikon helposti kulottuvia kohtia. Monet niittykasvit viihtyvät vaikeahoitoisilla paikoilla.

Kuva. Päivi Jokinen

Uuden niityn perustaminen

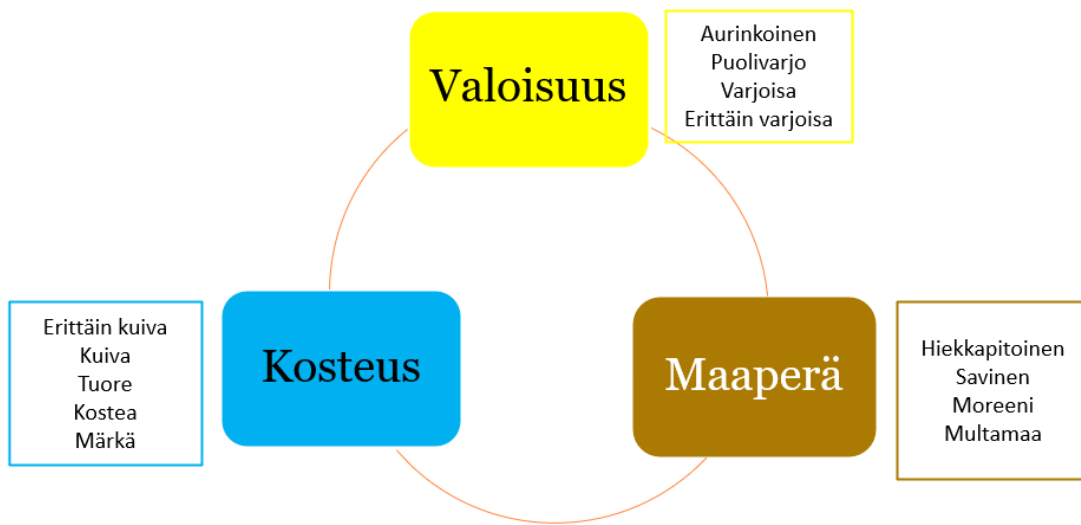
- Tiivistä savi- tai multamaata voi parantaa lisäämällä joukkoon reilusti hiekkaa.
- Hiekkamaahan on hyvä lisätä multaa tai muuta humuspitoista ainesta.
- Joskus kasvualustan köyhdyttäminen voi olla tarpeen
 - Niitto ja niittojätteen keruu toistuvasti (hidasta)
 - 10-20 cm pintamullan poisto
- Perustaminen onnistuu ympäri vuoden sulan maan aikana (kevät, syys-lokakuu)
 - Syyskylvöt itävät tasaisesti seuraavana keväänä talvisen kylmäkäsittelyn ansiosta, mutta kevään ja kesän kylvökset kehittyvät hitaammin
- Niitty alkaa olla näyttävä vasta 2-3 vuoden kuluttua kylvöstä
 - Monivuotiset kukat kukkivat vasta toisena kesänä
 - Osa lajeista saattaa jäädä lepotilaan

Niittylaikut

- Laajan niityn perustaminen voi olla suuritöistä. Kevyemmin pääsee alkuun perustamalla pieniä niittylaikkuja.
- Muokkaa kylvettävä alue noin nelilön suuruisissa laikuissa ja poista laikulta monivuotiset rikkakasvit, vieraslajit ja nurmikko juurineen
- Voit myös tukahduttaa ei-toivottuja kasveja peittämällä alueen pariaksi vuodeksi esimerkiksi pressulla
- **Älä käytä torjunta-aineita, sillä niittykasvit ja –eliöstö ovat niille erityisen herkkiä**

Niityn lajivalinta

- Valitse yksinkertaisten, kotimaisten kukkien siemeniä paikan olosuhteiden mukaan
 - kotoiset lajit houkuttelevat paremmin pölyttäjiä ja kestävät sään vaihtelua
- Joskus kylvö on parasta tehdä mosaiikkimaisesti
- Varmista, ettei siemenseoksessa ole potentiaalisia haitallisia vieraslajeja (silkkiunikko, puistolemmikki, paimenmatara)

Tarjolla oleva niittyajikin voi olla potentiaalinen haitallinen vieraslaji

<https://vieraslajit.fi/>

VÄLTÄ KYLVÄMÄSTÄ!
ESTÄ KARKAAMASTA YMPÄRISTÖÖN!

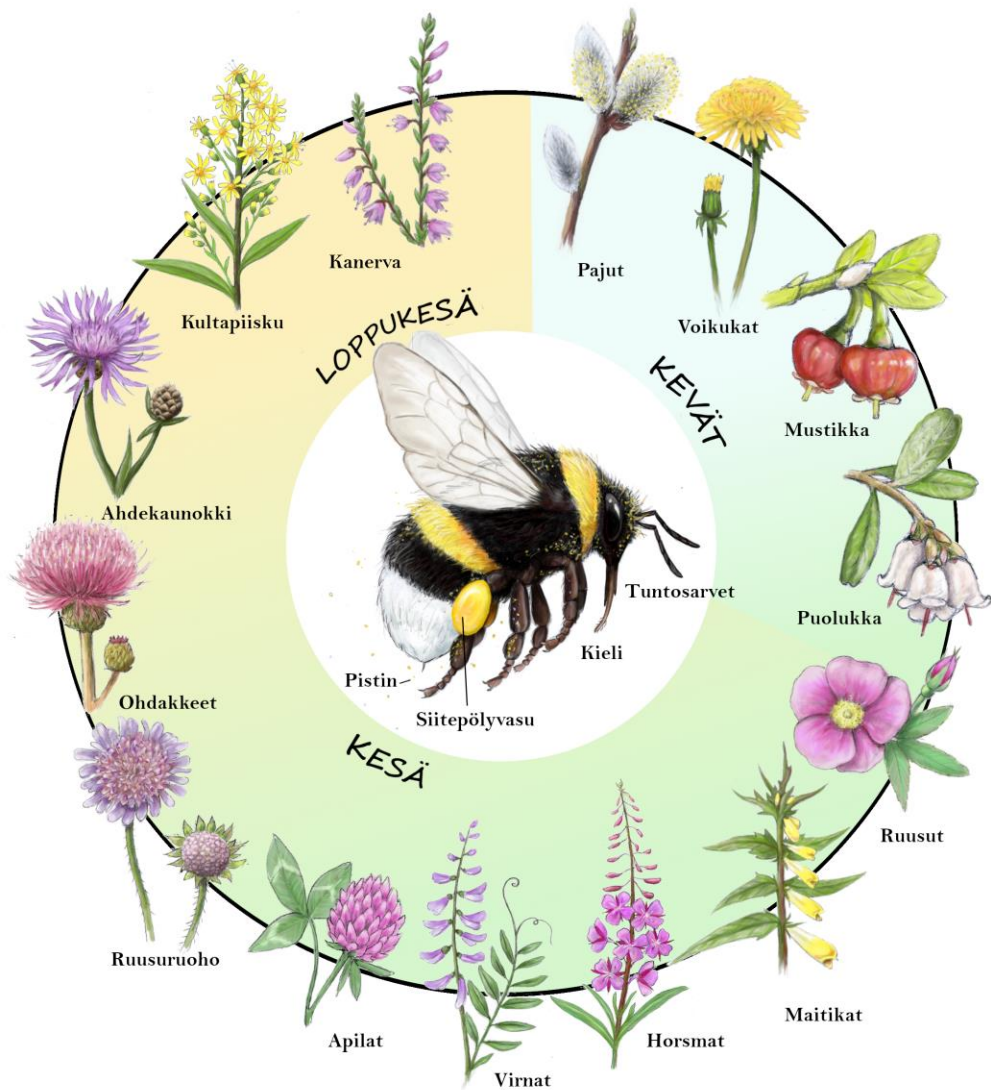
Silkkiunikko '*Papaver rhoeas*'

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

KIMALAISEN LEMPIKUKKIA

Näistä pölyttäjät pitävät!

ötökkäakatemia.fi

Kuvat: Christina Elgert

Hyvä kukkajatkumo

- Huomioi lajivalinnassa kukkimisajankohta
 - Valitse myös pitkään kukkivia lajeja
 - Yksi- ja kaksivuotisia
- Niittykukkien ohella on hyvä kylvää myös suojaheinää
 - esim. lampaannata kuivalle ja nurmirölli kostealle kasvupaikalle (n. 40 % kukkivia lajeja ja 60 % suojaheinää)
- Voi myös itse kerätä luonnonkukkien siemeniä tai tuoda paikalle niitettyä luokoa
- Pienille alueilla voi myös istuttaa valmiita taimia

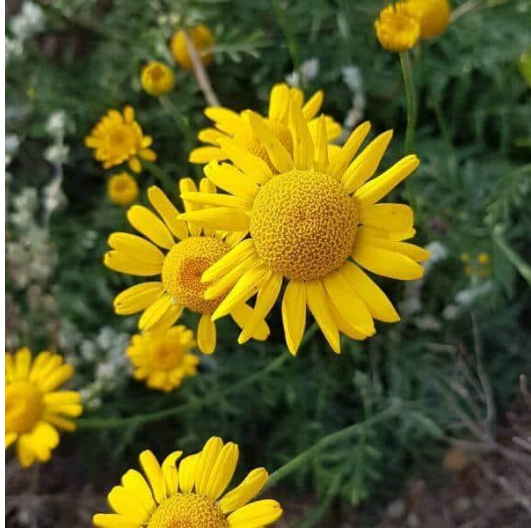

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Ravinteikkailla paikoilla menestyviä niittykasveja

Päivänkakkara

Keltasauramo

Nurmikohokki

Puna-ailakki

Ahdekaunokki (myös nurmikaunokki)

Keto-orvokki

Valkoailakki

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Kilpailussa hyvin pärjääviä lajeja

Ketokaunokki

Hopeahanhikki

Lehtosinilatva

Nurmikaunokki

Kevätesikko

Kyläkellukka

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Riittoisuus: 1 pss /1-3 m2

Perhosniittyseos

Yksi- ja monivuotisia mesi- ja ravintokasveja tuoreelle aurinkoiselle niitylle. Perhosille sopii parhaiten aurinkoinen ja tuulelta suojaisa lämmin paikka.

Kasvupaikka: Kuiva-tuore-aurinkoinen-valoisa

Maaperä: (niukka)-keskiravinteinen-ravinteinen. Moreenimaa, multava, hiekka, hiesu tai savipitoinen

LAJIT:

- Ahdekaunokki
- Aitohunajakukka
- Keltamaite
- Keltapäivänkakkara
- Keltasauramo
- Mäkimeirami
- Nurmikohokki
- Pietaryrtti
- Puna-ailakki
- Purtojuuri
- Ruusuruoho
- Päivänkakkara
- Ruiskaunokki

3 pss /5 €
+ postikulut

Tilaukset: anu.ainasoja@maajakotitalousnaiset.fi

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Kylvö

- Tasoita maanpinta
- Niittyä ei tarvitse lannoittaa, mutta kalkituksesta on huolehdittava
 - Tavoiteltava happamuus uusniitylle 5-6,5 pH.
- Siemenet kylvetään pintaan eikä niitä peitetä (tarvitsevat valoa itääkseen)
- Pienet niittysiemenet voi sekoittaa väliaineeseen, kuten hiekkaan, kasvuturpeeseen tai sahanpuruihin, jolloin niiden levitys on helpompaa.
- Kastelu alussa tarpeen mukaan

Niityn hoito

- Tärkeintä hoidossa on tarkkailla ja ohjata kehitystä (niitty muuttuu vanhetessaan kun lajisto reagoi kasvuoloihin)
- Yleensä riittää yksi niitto elo-syyskuussa, sekä niittojätteen poiskuljetus muutaman päivän kuluttua siementen varistua maahan.
- Niiton sijasta voi myös laiduntaa
- Rikkakasveja kannattaa niittää pitkin kesää ja kerätä varret heti pois
- Jos 3-4 vuoden kuluttua lajisto ei ole kehittynyt toivotusti, tee täydennyskylvöjä

Lisälukemista

- Ahonalku: <https://www.ahonalku.fi/>
- Suomen niittysiemen: <https://niittysiemen.fi/fi/>
- Tietoa vieraslajeista Suomessa: <https://vieraslajit.fi/>
- Ötökkäakatemia: <https://www.xn--tkkakatemia-n8a4ub.fi/>

Kiitos!

Anu Ainasoja
maisema- ja ympäristöasiantuntija
/MKN Keski-Pohjanmaa /ProAgria, Ylivieska
anu.ainasoja@maajakotitalousnaiset.fi
p. 043 825 4284

Etsi lähin MKN asiantuntijasi:

<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/mkn-asiantuntijat>

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Hyönteishotellit

Niina Vihelä

niina.vihela@maajakotitalousnaiset.fi

Mikä on hyönteishotelli?

Hyönteishotelli on keinopesä pölyttäjille ja muille hyönteisille, joiden pesintä- ja talvehtimispaikat vähentyneet

- Tehomaatalous ja metsien hoito
- Luonnon monimuotoisuuden vähentyminen
- Kasvinsuojeluaineet
- Yksipuoliset viljelykasvit
- Rakennusten materiaalit muuttuneet
- Pihojen ja ulkoalueiden siisteys

Mitä iloa itselle on hotellista?

- Parempi sato pölytyksen onnistumisen takia
- Hyödylliset pörriäiset vähentävät haitallisia tuholaisia puutarhassa
- Ötököiden tarkkailu tuo iloa ja oppia

Rakenna itse hyönteishotelli

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Korsihotelli maitopurkkiin

Tee näin

- Leikkaa maitotölkki poikki kaatonokan alapuolelta.
- Leikkaa sitten kaksi maitotölkin vierekkäistä sivua noin neljä senttiä lyhyemmäksi kuin kaksi muuta sivua. Tölkkiin pitäisi näin muodostua "harjakatto", kun se on vaakasuorassa.
- Leikkaa korret maitotölkin lyhyempien sivujen pituisiksi. Korret kannattaa leikata niin, että niiden ns. solmukohdat jäävät toisesta päästä ehjiksi ja korsiin jää ikään kuin päätyseinä.
- Lado maitotölkki täyteen korsiä.
- Kiinnitä tölkki tukevasti esimerkiksi puuhun. Heiluvasta talosta hyönteiset eivät niinkään pidä.

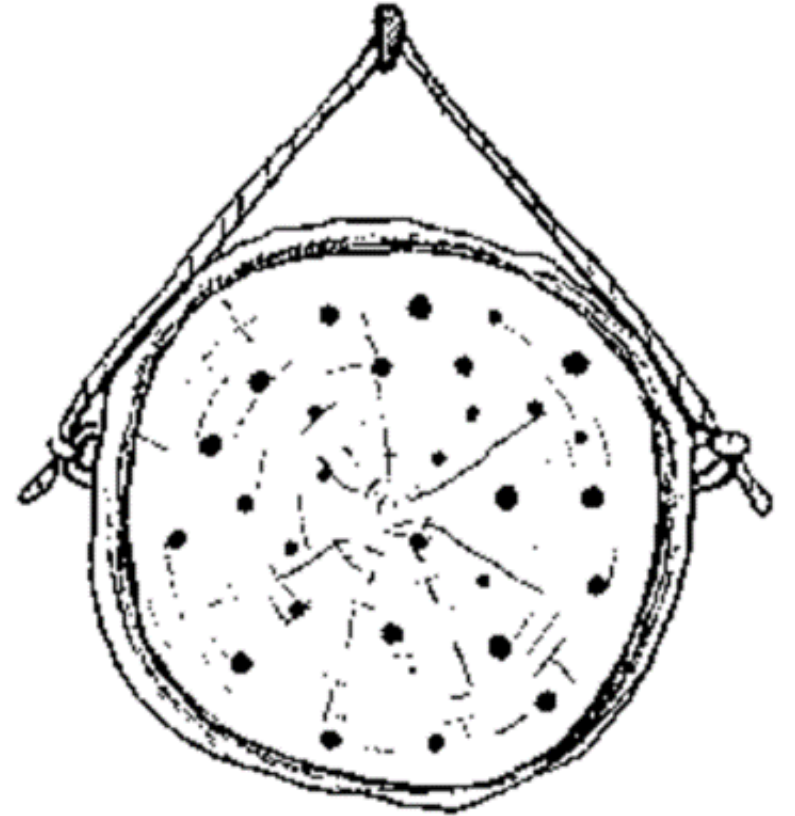
Kuva: Reima Leinonen

Ohje: <https://www.toptehtavat.fi/task/view/11833/hyonteishotelli-maitotolkkiin>

Pölkkyhotelli

Tarvitset:

- melko tuoreen koivupölkyn, halkaisija ja pituus n. 20 cm
- puuliimaa
- siveltimen
- poranterät, 4 mm, 6 mm ja 8 mm
- kiinnityskoukkuja

Huomioitavaa

Materiaalin on oltava kuivaa

- **Korsihoteelissa korret noin 15cm pitkiä**
- **Pölkkyhotellissa reiät 4-10mm ja noin 12cm syviä**
- **Aurinkoinen paikka ja ei saa sataa vettä suoraan sisään**
- **Pesintä alkaa, kun ravinnoksi tulevaa siitepölyä ja mettä on tarjolla.**
- **Talveksi otetaan suojaan tai peitetään kolot levyllä**

Istutan pölyttäjä-
ystävällisiä kasveja

Jätän nurmikon
leikkaamatta

Rakennan
hyönteishotellin

En käytä myrkyllisiä
aineita puutarhassani

Teen muun
pörräisteon

Kattava lisätietopaketti

Polku maaseudulle -hanke

<https://1579926.167.directo.fi/@Bin/94e2db0884fa8500d178b963f2ba4dca/1649605879/application/pdf/236707/%c3%96t%c3%b6kk%c3%a4hotellin%20rakentaminen.pdf>

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Lammikot

Anu Ainasoja 12.4.2022

Kaupunkien ja taajama-alueiden hulevesihaaste

Kuva. Antti Kultanen 2018. CC-BY 2.0.

<https://www.flickr.com/photos/88916251@N00/2832528463/in/photolist-nL7oeW-2Z5Rfj-napjF-5jis2D-Kk4iy3-2hpqB8u-24A9jYq-QtBas-W6j32F-KkhjLh-KHiqE3-9UVF31-9qG2Kh-6B3PrZ-6MJtRY-2QRJBe-2QW5m7-2QW7Cf-sAH5f-deBZxa-Y5bGJs-3yycQp-6czDQL/>

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Huleveden haitta-aineet

- Hulevesien mukana viemäreihin ja viimein vesistöihin päätyy:
 - kiintoainesta
 - ravinteita
 - haitallisia kemikaaleja
 - öljyä
 - tiesuoloja
 - raskasmetalleja
 - eläinten jätöksiä
 - bakteereja
 - mikromuovia

- Hulevedet on edullisinta käsitellä lähellä syntypaikkaa
- Valittavana on erilaisia vesiensuojelullisia ratkaisuja (johtamis-, imeyttämis-, viivyttämismenetelmät)
- Hallintarakenteiden valintatyökalu: <https://ilmastotyokalut.fi/hulevesien-hallinta/hulevesien-hallintarakenteet/>

Lammikon rakentaminen

- Lammikko voidaan yksinkertaisemmillaan toteuttaa maaston muotoilun avulla (loivasti kalteva kasvillisuusalue) tontin luontaisesti kosteimpaan paikkaan, painanteeseen
- Lisää viivytystilaa voidaan saada matalan (20-30 cm) kaivannon avulla, joka voidaan täyttää erirakeisella kiviaineksella
- Lammikon muoto ja koko voidaan suunnitella joustaviksi, joten niitä voidaan sijoittaa erilaisiin kohteisiin. Voidaan myös rakentaa useita lammikoita peräkkäin (riskin hajautus)
- Vesi voidaan imeyttää maaperään tai johtaa hulevesijärjestelmään. Lammikon tulisi tyhjentyä 1-2 vuorokaudessa. Massanvaihto?

Lammikon vesi on hyvää kasteluvettä!

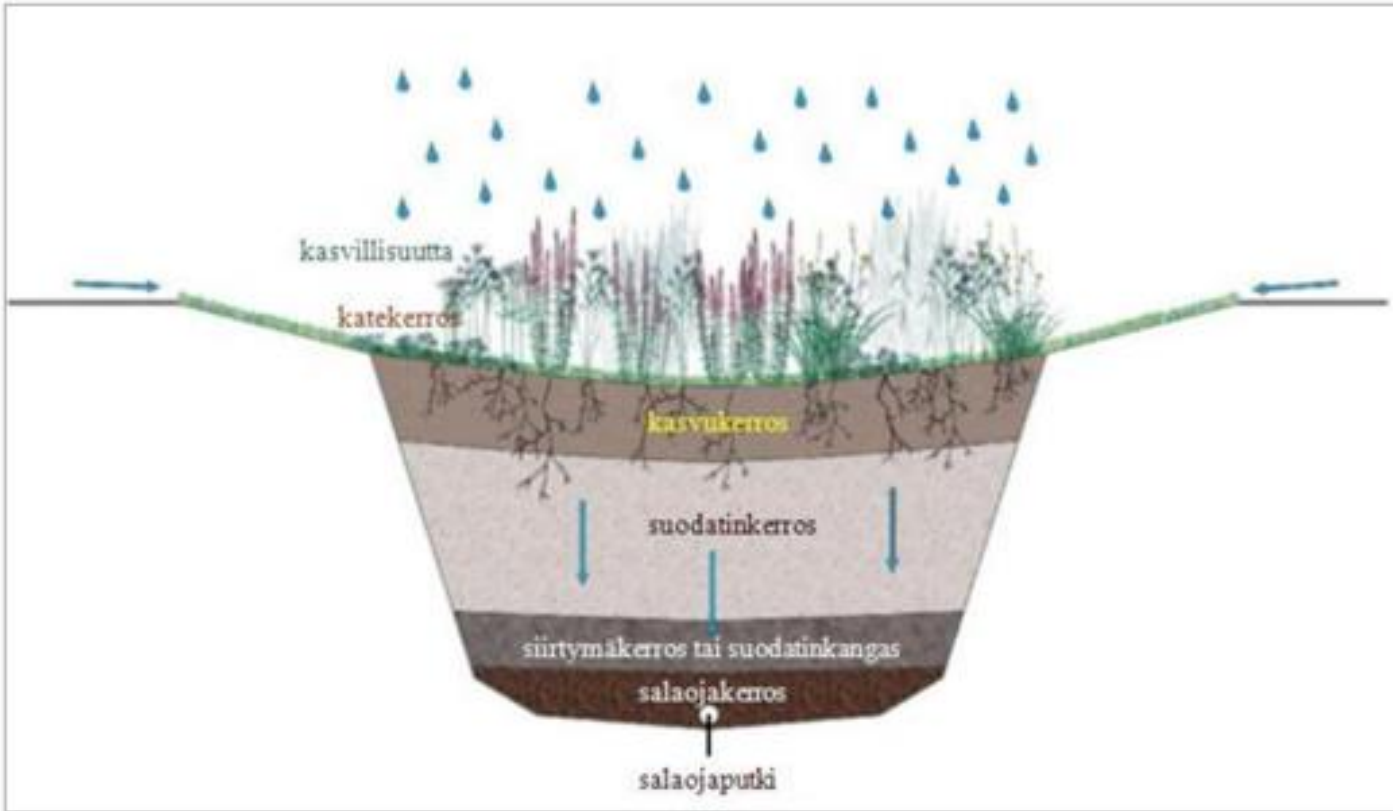
MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Turvallisuusnäkökohdat lammikon rakentamisessa

- Huomioi käyttäjäturvallisuus
- Selvitä salaojien, kaapeleiden, sekä vesi- ja viemäriputkien sijainti ennen rakennustöitä
- Sijoita lammikko vähintään 3 metrin päähän ja alarinteeseen kuivatettavasta rakenteesta/rakennuksista (jos rakennuksessa on kellari vähintään 9 m)

Sadepuutarha

- Painannetta, jossa on kasvillisuutta voidaan kutsua *biosuodatusalueeksi*, *viherpainanteeksi* tai *sadepuutarhaksi*. Tällaisella painanteella on vettä puhdistava vaikutus. Kasvit myös käyttävät vettä kasvamiseen ja haihduttavat sitä >vesimäärä vähenee.

https://www.ymk-projektit.fi/suunnitteluopas/files/2014/07/3.2.Hulevesien-hallintarakenteet-ja-niiden-kunnossapito_ty%C3%B6kalu.pdf

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Lammikoilla lumoa

Lammikon yhteyteen soveltuva kasvillisuus

- Kasvien tulee selvitä mahdollisimman vähällä hoidolla, sekä kestää vaihtuvia olosuhteita(kuivuus/kosteus/märkyys), tarvittaessa myös metalleja, ravinteita
- Monilajinen kasvillisuus on kestävämpi ja puhdistaa monipuolisemmin hulevesissä olevia haitta-aineita (puu, pensaat, ruohovartiset –muista myös tulvaniittykasvit). Varo vieraslajeja!
- Kasvit istutetaan mieluiten taimina

Lammikon kustannukset. Hoito ja kunnossapito

Rakenne	Kustannukset [€/m ³]
Imeytyskaivanto	
pintavalunta	140
tasauskaivo	370
Huluvesikasettirakenne	300
Imeytyspainanne	190
rakennettu varastointi	190
tasauskaivo	370
Allas	640
Lammikko	80
Kosteikko	40

<https://ilmastotyokalut.fi/hulevesien-hallinta/hulevesien-hallintarakenteet/>

- Lietteen poisto lammikon pohjalta (varastointi, jatkokäsittely) 10-15 vuoden välein
- Levän poisto tarvittaessa tiheämmin (tyhjennysputki?)
- Katekerroksen vaihto/lisäys 5 v välein (kerää metalleja ja maatuu)
- Huoltoteiden kunnossapito

Lisätietoa:

Hulevesien hallintarakenteiden valintatyökalu, kunnossapito, mitoitus, kustannuksia .excel-taulukot

<https://ilmastotyokalut.fi/hulevesien-hallinta/hulevesien-hallintarakenteet/>

Ilmastokestävä kaupunki. Hulevesien hallintarakenteet ja niiden kunnossapito. https://www.ymk-projektit.fi/suunnitteluopas/files/2014/07/3.2.Hulevesien-hallintarakenteet-ja-niiden-kunnossapito_ty%C3%B6kalu.pdf

Vakkilainen, P., Kotola, J. & Nurminen, J. (toim.)2005. Rakennetun ympäristön valumavedet ja niiden hallinta.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40647/SY_776.pdf?sequence=1

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET